

4. Bölüm

Türkiye’de Çok Partili Siyasal Hayata Geçiş ve 1950 Sonrası Samsun’da Genel Seçimler

Rıfat KARAKOÇ¹
Yasin KÖSECE²

| GİRİŞ

Etimolojik olarak; Yunanca “demos (halk)” ve “kratos (yönetim/iktidar)” sözcüklerinin birlikteliği olan “demokratia” ya dayanan demokrasi, temel itibariyle yönetimde hükümdarların ya da soylu sınıfının değil, halkın olduğu bir siyasal düzen olarak tarif edilmektedir. Yani halkın iktidarı, halkın yönetimi, halkın kendi kendini yönetmesi manalarını karşılamaktadır (Giddens, 2008: 897; İba, 2008: 81; Sartori, 2014: 39). Ancak kavramın ilk kullanımıyla karşılaştığımız Antik Yunan site devletlerindeki uygulaması doğrudan katılım biçiminde olmakla birlikte oldukça sınırlı ve dar kapsamlı bir şekil almıştır. Başka bir ifadeyle bu uygulamada oy verme hakkına yani seçimlere katılma hakkına sahip olanlar oldukça sınırlı bir toplum kesimini teşkil etmektedir (Öztekin, 2001: 153). Zira katılım imkânları oldukça az sayıdaki insanı kapsamaktadır. Nüfus artışı, sorunların karmaşıklıklaşıp uzmanlık gerektirmesi ve yurttaşların siyasal konulara ayıracak zamanlarının azalması sonucu ile birlikte de doğrudan demokrasi olanaksızlaşmıştır. Halkı temsil edecek, halk adına ülkeyi yönetecek araçların seçimi zorunlu hale gelmiş-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Samsun Üniversitesi İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, rifat.karakoc@samsun.edu.tr

² Planlama Uzmanı, İçişleri Bakanlığı, yasinkosece@gmail.com

KAYNAKÇA

- Ahmad, F. (1995). *Modern Türkiye’nin Oluşumu* (Çev. Y. Alogan). İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Ahmad, F. (2011). Cumhuriyet Türkiye’sinde Siyaset ve Siyasi Partiler. R, Kasaba (Ed.), *Türkiye Tarihi 1839-2010* (Çev. Z. Bilgin) içinde 229-274. İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Ahmad, F. (2015). *Demokrasi Sürecinde Türkiye 1945-1980* (5. Baskı). (Çev. A. Fethi). İstanbul: Hil Yayınları.
- Akgün, B. (2002). *Türkiye’de Seçmen Davranışı, Partiler Sistemi ve Siyasal Güven*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Akşin, S. (2020). *Kısa Türkiye Tarihi* (27. Baskı). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Arslan, A. D. (2006). “Yerel Seçim Sonuçları Temelinde Samsun’un Siyasi Yapısı”, C. Yılmaz (Ed.), *Geçmişten Geleceğe Samsun* içinde (ss.715-734), Samsun: Otak Form- Ofset.
- Arslan, A. D. (2007). 1950’den 12 Eylül 1980 Askeri Müdahalesine, Genel Seçim Sonuçları Temelinde Türkiye’nin Siyasi Yapısı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 4 (1), 1-29.
- Aydın, S. ve Taşkın, Y. (2016). *1960’tan Günümüze Türkiye Tarihi* (4. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Çavdar, T. (1995). *Türkiye’nin Demokrasi Tarihi 1839-1950* (2. Baskı). Ankara: İmge Yayınevi.
- Çavdar, T. (2013). *Türkiye’nin Demokrasi Tarihi 1950’den Günümüze* (5. Baskı). Ankara: İmge Kitabevi.
- Demir, D. C. (2017). Altmışlı Yıllarda Merkez Sağ: Demirkırat’tan Adalet Partisi’ne Merkez Sağın Sancılı Serüveni. M, K, Kaynar (Ed.), *Türkiye’nin 1960’lı Yılları* içinde (483-517). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Demirel, T. (2019). Demokrat Parti İktidarı ve Ordu. M, K, Kaynar (Ed.), *Türkiye’nin 1950’li Yılları* içinde (267-284). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Demirel, T. (2021). *Türkiye’nin Uzun On Yılı: Demokrat Parti İktidarı ve 27 Mayıs Darbesi* (3. Baskı). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Giddens, A. (2008). *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Heper, M. (2011). *Türkiye’nin Siyasal Hayatı* (Çev. K. Göksel). İstanbul: Doğan Kitap.
- İba, Ş. (2008). *Anayasa Hukuku ve Siyasal Kurumlar*. 2. Baskı. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Kabasakal, M. (2016). Türkiye’de Siyasal Partiler. M, Kabasakal (Ed.), *Türkiye’de Siyasal Yaşam* içinde (221-251). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kahraman, H. B. (2012). *Türk Siyasetinin Yapısal Analizi II*. 2. Baskı. İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Karpat, K. (2016). *Kısa Türkiye Tarihi* (6. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Karpat, K. (2017). *Türk Demokrasi Tarihi* (8. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kışlalı, A. T. (1995). *Siyasal Çatışma ve Siyasal Uzlaşma*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Koçak, C. (2008). “Siyasal Tarih (1923-1950)”, S. Akşin (Ed.), *Türkiye Tarihi 4 -Çağdaş Türkiye 1908-1980* içinde (ss. 85-173), İstanbul: Cem Yayınevi.
- Kongar, E. (2018). *21. Yüzyılda Türkiye* (49. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Özbudun, E. (1990). *Türkiye’de Siyasal Kültür ve Demokrasi, Türkiye’de Demokrasi ve Demokrasi Kültürünün Gelişimi*. Yayına Haz: Hüsnü Erkan, 9 Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri İnkılap Tarihi Enstitüsü, İzmir.
- Özbudun, E. (2016). *Otoriter Rejimler, Seçimsel Demokrasiler ve Türkiye* (2. Baskı). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Özipek, B. B. (2005). 28 Şubat ve İslamcılar. T. Bora, M. Gültekingil (Ed.), *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Cilt 6 İslamcılık* içinde (640-651). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Öztekin, A. (2001). *Siyaset Bilimine Giriş*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Pamuk, Ş. (2011). 20. Yüzyıl İktisadi Değişim: Bardağın Yarıdan Fazlası Dolu Mu? Türkiye’inde Siyaset ve Siyasal Partiler. R, Kasaba (Ed.), *Türkiye Tarihi 1839-2010* (Çev. Z. Bilgin) içinde 275-314. İstanbul: Kitap Yayınevi.

- Sarıbay, A. Y. (2001). *Türkiye’de Demokrasi ve Politik Partiler*. Bursa: Alfa Yayınları.
- Sartori, G. (2014). *Demokrasi Teorisine Geri Dönüş* (Çev. Tunçer Karamustafaoğlu ve Mehmet Turhan). Sentez Yayıncılık: Bursa.
- Turan, İ. (2016). Türkiye’de Parlamento ve Seçimler. M, Kabasakal (Ed.), *Türkiye’de Siyasal Yaşam* içinde (99-125). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- TÜİK(2021a).<http://rapory.tuik.gov.tr/24-07-2021-02:00:55-120638317712703548792091380882.html>? Erişim Tarihi: (24/07/2021)
- TÜİK(2021b).<http://rapory.tuik.gov.tr/24-07-2021-01:30:32-132626419416295245642037768694.html>? Erişim Tarihi: (24/07/2021)
- Yayla, A. (2015). *Siyaset Bilimi*. Ankara: Adres Yayınları.
- YSK (2021a). <https://ysk.gov.tr/tr/1950-1977-yillari-arasi-milletvekili-genel-secimleri/3007> Erişim Tarihi: (15/07/2021)
- YSK (2021b). <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/Milletvekili/1950-1977/Samsun.pdf> Erişim Tarihi: (15/07/2021)
- YSK (2021c). <https://www.ysk.gov.tr/tr/1983-2007-yillari-arasi-milletvekili-genel-secimleri/3008> Erişim Tarihi: (15/07/2021)
- YSK (2021d). <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/Milletvekili/1983-2007/Samsun.pdf> Erişim Tarihi: (15/07/2021)
- Zürcher, E. Z. (2000). *Modernleşen Türkiye’nin Tarihi* (7. Baskı). (Çev. Y. S. Gönen). İstanbul: İletişim Yayınları.